

Недавно је актуелни предсједник РС, у плејади својих карактеристичних изјава/иницијатива, најавио могућност покретања процедуре измјене Устава РС. Не улазећи у то колико је ово уопште политички реална могућност, занимљиво је лоцирати кључни проблем уставног поретка РС.

1. Проблем

Искуство претходне владавине, нарочито од 2010. па до данас, указује да је кључни проблем Устава РС постојање у њему скривених структуралних могућности за неформалну концентрацију власти на једном мјесту и чак у рукама једног човјека. Премда формално, Устав РС баштини цивилизацијско достигнуће подјеле власти и *check-and-balance* корелације, пракса политичког и друштвеног живота РС показује да ово де јуре постигнуће није и стварна, де факто ситуација. Оно што посебно забрињава је да концентрација владавинске моћи није лоцирана у некој институцији, нпр. Влади, већ је персонализована и у рукама једног човјека. Како се он сели с једне функције на другу, тако се дислоцира и центар политичке моћи унутар система. То потпуно јасно значи: РС је, упкос формалним препрекама, запала у неку врсту диктатуре и владавине једног човјека. Термин „режим“ прецизна је дескрипција онога о чему се ради.

2. Демократски централизам као искривљено схватање демократије:

Како је то скретање ка режимској владавини било уопште могуће? Ради се о некој врсти первертираног тумачења демократије по коме већина, чак минимална већина од 50%+1, има законодавне ингеренције да доноси законе какви им се прохтију, потпуно игноришући начела праведности, моралне норме, традицију друштва, ставове цивилног

Пише: Александар Савановић
среда, 11 фебруар 2015 08:06

сектора, те конвенције прихватљивог понашања. Када покушамо класификовати ову врсту владавине, најприближнији модел је оно што је у претходном СФРЈ систему било познато као демократски централизам.

Демократски централизам је доктрина према којој се избор владајуће елите (и програма – сиц!) догађа у демократским процедурама. Међутим, када се на тај начин изабере вођство, програм и политичке одлуке доноси изабрано руководство, без обавезе консултовања базе, која је обавезна да се безпоговорно повинује одлукама управљачке елите. Демократски централизам није само первертирани облик демократије, већ и класичан примјер „демократске диктатуре“ и тираније већине. У суштини, ради се о екстремном примјеру вулгарне изведбе правног позитивизма. Наиме, ми можемо схватати Устав као правни акт који политичку (и правну) облигацију изводи из чињенице да смо ми чланови одређене политичке заједнице. Самим актом „уласка“ у дату заједницу (узимањем персоналних докумената, држављанства и сл.) ми демонстрирамо да прихватамо дати поредак и везани смо нашом „одлуком о уласку“. Облигација произилази из одлуке.

У вулгарним изведбама овог модела влада се може понашати на начин да, поштујући процедуралне захтјеве (нпр. већину у Парламенту, хијерархију правних аката, и сл.), доноси какве год жели законе. Ужасавајућа чињеница да је нацистичка егzekуција Јевреја проведена у складу с законом (и нарочито Ајхманов аргумент на суђењу) требало би да је довољно упозорење гдје ово може да води. Чињеница да експоненти владајућег режима учестало говоре о грађанима као „поданицима“ није случајан лапсус, већ произилази из ове одвратне филозофије политичке заједнице и њеног тоталитарног патоса и политичко-културног обрасца једнопартијског система. На крају крајева, не заборавимо ко је отац модела „демократског централизма“: Лењин. Комунисти по духу су очигледно и даље на власти у доминантној фракцији СНСД-а, па тиме и РС.

Насупрот овоме стоји другачија школа схватања Устава, демократије и политичке заједнице у цјелини, која ја базирана на доктрини природних права и природно повезана с културом консензуса, дијалога и уважавања гласа Другог, чак и ако је тај Други изразита мањина. Логика ове филозофије Устава је једноставна: постоје одређена права која су тзв. „природна“ права или „људска“ права која као таква иду испред било ког Устава и закона. Она су у форми нормативно важеће преамбуле инкорпорирана у сваки легитиман устав као граница онога што у њему може бити легитимно написано. Ми на примјер, не можемо укинути право слободе говора (или једнакости Јевреја), чак и ако би сви посланици у Парламенту и сви грађани на уставотворном референдуму гласали за тако нешто. Док правнопозитивистичка школа схвата Устав као правни („највиши“) акт, природноправна доктрина схвата Устав као политички акт који кореспонира одређеној филозофској основи – у овом случају ономе што је написано у великим повељама западне цивилизације.

3. Укидање Парламента РС

Најкрупнија посљедица претходног скретања ка вулгарном правнопозитивистичком становишту у политичком животу РС је дискредитација Скупштине РС. Парламент је сведен на акламационо тијело које не доноси, па на битан начин чак нити не коментарише, законе већ их само акламацијски прихвата према екстерном диктату. Зато термин укидање овдје пишемо без наводника: наша Скупштина заправо нити не постоји као прави Парламент.

Пише: Александар Савановић
среда, 11 фебруар 2015 08:06

